

**CRISTIANA
MATEICIUC**

**MIHAI
NEDELCU**

**ELENA
NEDELCU**

**NICOLETA
SINGUREANU**

EDUCAȚIE ANTREPRENORIALĂ

Manual pentru clasa a X-a

SIGMA

București, 2022

CUPRINS

I. MANAGEMENTUL RESURSELOR PERSONALE	3
1. Repere pentru alegerea profesiei și a ocupației	3
2. Motivația muncii antreprenoriale	10
3. Individul ca întreprinzător	16
4. Calități și competențe ale întreprinzătorului de succes	23
II. INIȚIEREA ȘI DERULAREA UNEI AFACERI	30
1. Planul de afaceri și problemele aplicării acestuia	30
2. Condițiile legislative ale activității antreprenoriale	42
3. Instrumente necesare studierii pieței	50
4. Resursele necesare derulării unei afaceri (financiare, materiale, umane).	59
5. Obținerea produsului	66
6. Promovarea produsului	72
7. Evaluarea afacerii; decizii posibile referitoare la afacere – continuare, dezvoltare și diversificare, lichidare	79
III. ETICA ÎN AFACERI	92
1. Răspunderea în afaceri	92
2. Principii etice în afaceri	97
3. Protecția consumatorului	102
4. Protecția mediului	108
IV. RISC ȘI REUȘITĂ ÎN AFACERI	114
1. Riscul în afaceri	114
2. General și particular în realizarea unei afaceri reușite	119
3. De la „modele la reușită“ la ... a fi tu însuși	122
Dicționar de termeni	126
Bibliografie	127

REPERE PENTRU ALEGEREA PROFESIEI ȘI A OCUPAȚIEI

Studierea conținuturilor acestui subcapitol vă va permite:

1. Descoperirea conexiunilor dintre schimbările economico-social-politice și mutațiile apărute pe piața ocupațională în actuala societate românească.
2. Identificarea principalelor elemente de referință pentru alegerea ocupației.
3. Evaluarea și cunoașterea propriilor interese ocupaționale / profesionale.

Motto

„Asistăm acum la moartea unei economii cu toate relele ei și la nașterea alteia noi care are mare nevoie de spiritul antreprenorial.“

Dinu Patriciu - om de afaceri

1. DINAMICA MEDIULUI ECONOMIC-SOCIAL

1.1. Proprietatea. Statul. Individul

Schimbarea în 1989 a regimului politic din țara noastră a dus la modificări radicale în funcționalitatea societății și a economiei românești. Dacă înainte accentul era pus pe „proprietatea tuturor“, colectivism, centralism, control total al statului, după decembrie 1989, treptat, au căpătat importanță și drepturi individul, proprietatea privată, inițiativa personală. Acum statul nu mai poate să decidă cine să producă, eventual cu pierderi, și cine nu, pentru că într-o economie funcțională de piață, concurențială, așa cum și economia românească tinde să fie, rămân pe piață doar agenții care obțin profit din activitatea lor economică.

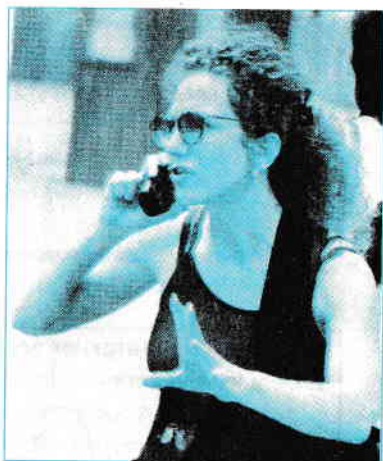
În general, statul s-a dovedit a fi un administrator slab al „proprietății comune a oamenilor muncii“ tocmai din cauza caracterului difuz (comun) al proprietății. Interesul și răspunderea pentru ceva care aparține tuturor, dar de fapt nimănui, erau scăzute. „Noi ne facem că muncim, ei se fac că ne plătesc“ sau „munca la normă și plata de formă“ sunt două zicale care circulau în „epocă“, ilustrative pentru mentalitatea unor grupuri importante de oameni care acceptau să lucreze de mântuială, dar la preț redus!

Proprietatea privată, fie sub formă de acțiuni la o societate, fie sub formă de firme sau terenuri etc., presupune interes nemijlocit pentru felul în care este utilizată, pentru randamentul pe care îl produce, pentru a face eficientă investiția făcută. Ea stă la baza inițiativelor personale în afaceri, a activității antreprenoriale.

La schimbările politice, economice și sociale începute în România după 1989 s-au adăugat ample și foarte rapide evoluții tehnologice, caracteristice de altfel lumii întregi. Schimbările aduse de *tehnologiile informaționale*, începute cu aproximativ 50 de ani în urmă, crearea la scară globală a unei societăți informaționale au transformat radical modul de viață al oamenilor, producția, consumul, mentalitățile, ocupațiile, carierele lor profesionale.

Tehnologia informațională, internetul permit oamenilor de afaceri, salariaților acestora să se miște repede pe piață, să ia decizii inteligente, în cunoștință de cauză. Succesul în viitorul apropiat va fi de partea firmelor care vor înțelege să-și transfere afacerile, chiar și pe cele tradiționale, pe internet. Prezența în rețeaua virtuală permite accesul pe noi piețe de desfacere, reduce costul tranzacțiilor, face posibilă crearea de baze de date pentru clienți sau despre clienți, cu caracteristici ale produselor proprii, oferte ale furnizorilor etc. Accesul la informații al firmelor, clienților, furnizorilor, având ca suport tehnologiile informaționale și ale comunicării, adună comunitatea de afaceri din cele mai îndepărtate colțuri ale lumii. Este o oportunitate cu impact uriaș asupra competitivității și eficienței.

Tot acest flux extraordinar de schimbare, cu situații și probleme noi, create zi de zi, ne solicită fără îndoială posibilitățile de adaptare. Suntem puși totodată în fața unei provocări adresate capacității noastre de a căuta și a găsi soluțiile cele mai potrivite. Adeseori ne plângem de stres. De aceea, ar fi mai eficient să gândim pozitiv și să admitem că este și șansa fiecăruia dintre noi faptul că, într-o societate informațională, sursele de bogăție pot fi, mai ales, propriile noastre idei, inteligența și creativitatea.

În epoca tehnologiilor informaționale, îți poți urmări propria afacere de oriunde.

MODELE DE REUȘITĂ ÎN AFACERI

„Bine ați venit în hotelul nostru. Momentan, alți 942 de oaspeți sunt cazați în camerele noastre și vă așteaptă să vă alăturați la una din petrecerile virtuale de astăzi.“ Așa sună anunțul publicat pe prima pagină a site-ului HabboHotel.com – un joc online care oferă un loc virtual de întâlnire pentru adolescenți. Site-ul a primit o finanțare de 23 milioane dolari.

HabboHotel.com a reușit să-i convingă pe investitorii dintr-un grup de firme între care se află și Benchmark Capital, că merită să primească acești bani pentru dezvoltarea afacerii. HabboHotel nu este însă singurul proiect ce pare a fi pornit dintr-o joacă, iar acum le dă de lucru contabililor cu sume de 7-8 cifre în dolari.

O altă minicompanie care a reușit să atragă o finanțare importantă este **Mercora Inc.** –5 milioane de dolari de la Norwest Venture Partners. Compania a realizat un program numit IM Radio, care transformă computerele utilizatorilor în adevărate stații radio online, printr-un procedeu simplu: melodiile sunt transmise prin Internet, prin tehnologia „streaming (melodiile pot fi ascultate pe măsură ce sunt descărcate).

Mercora și HabboHotel demonstrează noua tendință din lumea IT. Banii încep să circule către companiile nou-apărute, care vin cu idei promițătoare și își propun să ajungă următorul eBay, Goole sau Yahoo. Cu alte cuvinte, spun specialiștii, epoca de inovație din istoria Internetului este departe de a se fi încheiat, iar investitorii sunt în căutare de proiecte inteligente în care să-și plaseze banii.

(Ziarul Washington Post)

1.3. Mentalitățile

Felul de a gândi al oamenilor referitor la cum trebuie acționat într-o situație sau cum se rezolvă o problemă din viața de zi cu zi este un fel de „know-how“ care poate fi competitiv, eficient sau nu. Fără un „know-how“ potrivit, fără atitudini mentale competitive, resursele și șansele noastre se pot risipi.

*Tehnologiile se schimbă mai ușor...
ce facem cu mentalitățile?*

Indivizii care aderă la o *mentalitate de tip „paternalist“* și așteaptă ca deciziile referitoare la ei să fie luate de alții, „de sus“, de regulă, nu își asumă riscuri, nu fac investiții de dezvoltare și așteaptă în mod pasiv să fie îndrumați. Pe de altă parte, aceia care aparțin unui tip opus, de *mentalitate centrată pe ideea descoperirii și valorificării oportunităților cu ajutorul propriilor energii și capacități*, sunt mai dispuși la inițiative personale și afaceri pe cont propriu.

APLICAȚIE

Descoperă cărui tip de mentalitate îi aparții!

Cu care dintre afirmațiile următoare ești / nu ești de acord?

1. Mai bine un salariu mic dar sigur decât un venit mare dar nesigur.	DA / NU
2. Statul este obligat să dea de lucru fiecărui cetățean.	DA / NU
3. Știu să fac multe dar nu vine nimeni să mă întrebe și să mă pună să fac. Mai aștept. Ce-o da Dumnezeu!	DA / NU
4. Statul este obligat să dea salarii și pensii mari și să țină prețurile mici.	DA / NU
5. Decât să greșesc și să risc într-o afacere, mai bine stau pe baniiăștia amărâți, cel puțin am un post sigur și fără bătaie de cap.	DA / NU

Se plâneau unii că noi, românii, nu prea avem cu ce să intrăm în Europa. Gropi, gunoaie, corupție ... doar rele! Ei nu puteau să vadă că avem ceea ce de fapt este atât de important în această lume informatizată: tineri dotați, inteligenți, creativi, care câștigă medalii de aur nu doar la olimpiadele sportive, cât mai ales la internaționalele de matematică și de fizică, ori la concursurile de inventică. Capitalul uman se poate dovedi cel mai de seamă capital al României! Prețuiți și valorizați, nicidecum ignorați, îndeosebi tinerii vor fi specialiștii, inventatorii, oamenii de afaceri care pot schimba în bine mersul lucrurilor și în această țară.

La 1 ianuarie 2007 România va adera la Uniunea Europeană.

O altă schimbare majoră ale cărei costuri și beneficii le vom simți fiecare dintre noi. Modernizarea economiei, creșterea competitivității produselor și serviciilor românești, acces către piața europeană; pe scurt, reorganizare instituțională și administrativă urmate de schimbări economice și sociale, între care menționăm: îmbunătățirea mediului de afaceri, înlăturarea birocrăției și corupției, ceea ce ar putea să confere cetățenilor români încrederea într-un viitor mai bun în țară.

2. DESCOPERĂ CE VREI SĂ FACI ÎN VIAȚĂ. ANALIZA CRITICĂ A COMPORTAMENTULUI ÎN DEFINIREA TRASEULUI PROFESIONAL

Fără îndoială, te-ai gândit și tu, poate, de mai multe ori până acum la ce ai vrea să fii, la ce ai vrea să faci după ce vei termina școala. Ți mai amintești și, poate, te amuză răspunsurile pe care le dădeai atunci când te întreba cineva „ce ai să te faci când vei fi mare“. Ți mai amintești desigur că în copilărie ai jucat diferite roluri ... polițist, pilot, vedetă (de sport sau muzică), balerină, profesor sau doctor.

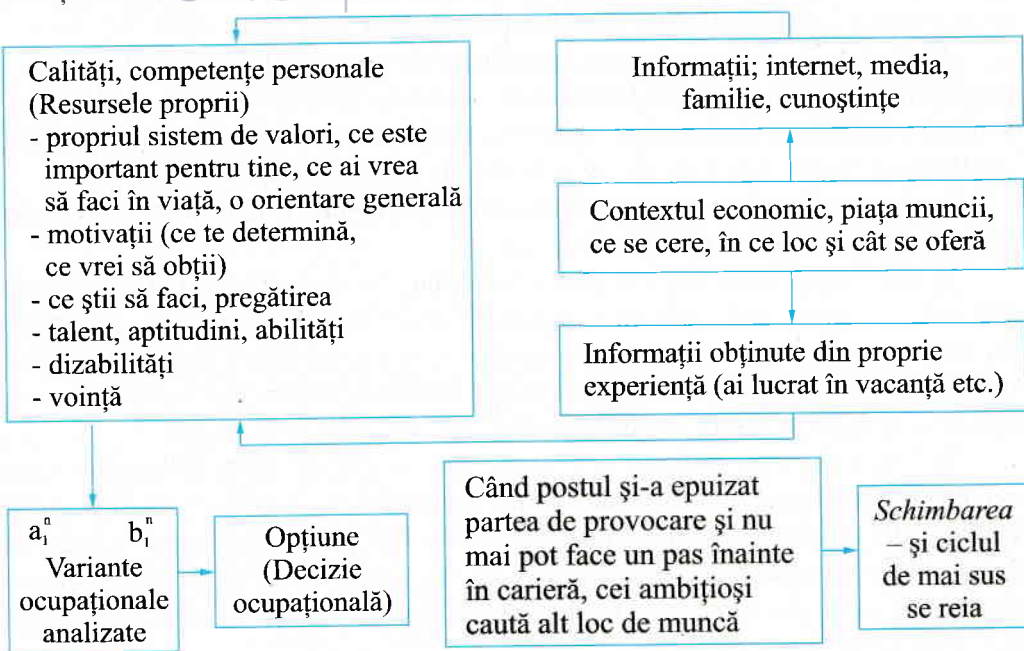
Acum ... poate că îți place să organizezi diverse evenimente, de la petreceri de sărbători, festivități, până la nunți, sau îți place să pregătești mese festive; astfel ai putea intra în domeniul cateringului, poți fi maestru de ceremonii sau bucătarul personal al unor familii care sunt prea ocupate ... dar au bani.

... Sau poate ai observat că din clasa ta ești cel cu talent oratoric, ești vorbăreț ..., atunci poate ai putea deveni comerciant într-o activitate în care relaționezi cu oamenii și trebuie să-i convingi ... un bun agent de asigurări sau agent imobiliar.

Dacă ne imaginăm cariera ocupațională precum un drum (cu urcușuri, coborâșuri și intersecții), atunci concluzia la exemplele de mai sus ar fi aceea că e bine să verificăm, să ne autoevaluăm „bagajul“ format din ceea ce știm, ceea ce ne place, ceea ce dorim, ceea ce putem să facem mai bine.

După ce „ne-am făcut bagajul“, ba chiar în timpul în care ni-l facem, căutăm să ne orientăm încotro o luăm. Dacă am pleca în călătorie am folosi harta. Pentru a descoperi însă ce vom face în viață, contactul cu realitatea „lumii de azi“ este esențială.

Iată o schemă orientativă conținând repere care te pot ajuta atunci când te afli în situația de a lua o decizie referitoare la carieră.

- a₁ⁿ – angajat într-o anumită activitate;
- b₁ⁿ – pe cont propriu, antreprenor într-un domeniu de activitate

Schema nr. 1. Autoevaluarea în corelație cu prospectarea contextului economic – bază a deciziilor profesionale

Experții în resurse umane au constatat că nivelul de familiaritate al tinerilor față de contextul economic a crescut în ultimii ani datorită unui proces lent de schimbare a mentalităților. Legătura (tradițional obligatorie) între ce ai făcut la școală și carieră se deplasează în favoarea celor care țin cont de cererea pieței atunci când își aleg cariera.

3. DISPONIBILITĂȚI DE REORIENTARE PROFESIONALĂ ÎN RAPORT CU DINAMICA MEDIULUI ECONOMIC-SOCIAL

Viața este un lung șir de alegeri. Din ceea ce ne este dat să alegem în viață, deciziile care ne marchează cariera ocupațională sunt printre cele mai dificile.

- Aceasta pentru că profesiile, ocupațiile reprezintă:
- surse, recunoscute social, prin care oamenii își pot câștiga existența;
 - mijloace de exprimare a propriei identități, de dezvoltare și împlinire personală;
 - mijloace de afirmare socială; prin modul în care ne facem munca ne putem atrage respect, prestigiu social; putem beneficia astfel de singurul tip de autoritate care nu ar trebui să fie contestată de nimeni și care este dată de competența și succesul în activitatea noastră.

Este adevărat, „în lumea de azi, decizia de a face o anumită muncă nu se ia «pe viață»“. Până nu demult era mai simplu. Se califica omul într-o profesie și putea să iasă liniștit la pensie fără să-și schimbe nici măcar locul de muncă.

În societatea informațională caracterizată de schimbări rapide, ample și permanente, această situație este din ce în ce mai rar întâlnită. Nu ne mai „alegem“ profesia, ocupația o dată pentru totdeauna și, de aceea, va trebui să fim pregătiți pentru a lua decizii legate de cariera noastră ori de câte ori se va ivi prilejul.

În „lumea de azi“, ca urmare a democratizării accesului la informație, importanța și frecvența deciziilor personale au crescut.

Pentru mulți dintre oameni, despărțirea de un loc de muncă sau asumarea unei alte ocupații, de exemplu, schimbarea posturii de salariat (postură în care alții decid) cu aceea de antreprenor (în care tu îți ești șeful) poate să pară un lucru înfricoșător, atât de „greu“, încât nici nu acceptă să caute informații, să sondeze variante de a ieși din situația dificilă în care se află și care ar face necesară schimbarea.

În limba chineză, cuvântul schimbare este format din două ideograme; luate separat, prima ideogramă înseamnă criză, dificultate, iar a doua înseamnă șansă, oportunitate. Pentru înțelepții chinezi schimbarea era așadar o legătură, o trecere de la dificultate la șansă, la oportunitate. Cu alte cuvinte, trebuie să accepți că dintr-o situație de criză, din ceva care „nu mai merge“ poate să se ivească șansa, succesul realizării dorințelor proprii.

În acest context, eșecul nu este întotdeauna un lucru rău. Pentru a crește, a progresa în carieră, în viață, deseori este nevoie să-ți asumi riscuri. Atunci când se încearcă un lucru nou, greșelile sunt inevitabile. Eșecul poate fi o oportunitate pentru o reușită ulterioară.

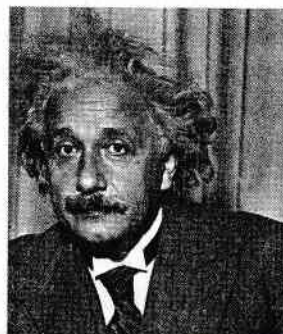
Și ei au simțit gustul eșecului...

Albert Einstein a început să vorbească târziu, nici cu cititul nu s-a dovedit prea avansat iar într-unul din anii de școală a dus-o greu cu notele la matematică.

Pe motiv că nu era suficient de creativ, că nu avea idei, **Walt Disney** a fost concediat de la o publicație.

Pe **Thomas Edison** profesorii îl credeau a fi prost și erau convingeți că nu se va alege nimic de capul său.

Thomas Edison a greșit de 10000 de ori înainte de a descoperi becul electric. Întrebat cum a mai putut să persevereze după ce făcuse 9999 de greșeli, el a răspuns simplu: „Nu am greșit de 9999 de ori. Am reușit de 9999 de ori să învăț cum nu trebuie să faci un bec electric“.

Albert Einstein

Lui **Beethoven** i s-a spus, la un moment dat, că nu are șanse să ajungă compozitor.

Uneori, să începi de jos înseamnă să-ți pregătești urcarea pe scara ierarhică.

Numeroase vedete și oameni de afaceri de succes și-au început cariera făcând lucruri mai puțin plăcute pentru a putea supraviețui.